

Lidt om avl

Friis Lara

Lidt om avl

Vil man begynde at opdrætte schæferhunde, er der nogle ting, som man bør være opmærksom på. Det er meget vigtigt at avle på en tæve, hvor sundheden er i orden.

En avlstæve bør være ud af et godt kuld, gerne et kuld hvor der er født 6-8 hvalpe.

Man bør før man køber en sådan avlstæve, undersøge hvordan det er gået med hendes søskende, her tænkes bl.a. på deres hofteledsstatus, og albueledsstatus, tæven bør være ud af et kuld hvor hofterne og albuerne er gode, gerne med normal hofte og normale albuer.

Man bør også undersøge hvor meget langhår der evt. er i kuldet.

Tæven bør også have gode forældre, som tidligere har vist avlsværdi.

HVALPEKØB

Mange mennesker starter med at købe en tævehvalp, og senere ønsker man så at denne skal have hvalpe.

Hvis man vil købe en schæferhundehvalp kan man kontakte schæferhundeklubben eller Dansk Kennel Klub for at få en hvalpeliste.

På denne hvalpeliste kan man få en oversigt over hvalpekuld.

Schæferhundeklubben stiller nogle betingelser til opdrætterne for at kunne komme på denne hvalpeliste.

På denne hvalpeliste finder man opdrætterens navn, adresse m.v.

Hvalpenes forældre med oplysninger om hundenes opnåede brugsprøver, kuldets størrelse og fødselsdato, samt hvor mange hvalpe der er i kuldet. Det er angivet som f.eks. 3,4, hvilket betyder at der i kuldet er født 3 hanner og 4 tæver.

Hvalpene skal være hos opdrætteren til den er 8 uger gammel.

Har man mulighed for at følge kuldet, kan man allerede starte når hvalpene er omkring 3- 4 uger.

Når man vælger sin hvalp er det vigtigt at den er frimodig, nysgerrig.

Lidt om avl

Med hvalpen skal følge en DKK stambog som er udfærdiget af Dansk Kennel Klub.

Når man har påtaget sig ansvaret for en lækker schæferhundehvalp er det så op til den enkelte at forme den efter ens egne ønsker.

LØBETID

Schæferhunden får normalt sin løbetid når den er mellem 8-12 mdr. nogle lidt før andre senere.

Der går normalt 6-8 mdr. mellem hver løbetid.

Når løbetiden kommer kan mange tæver godt være lidt urolige, man bør derfor ikke presse sin tæven i denne periode.

Løbetiden begynder med at partiet omkring kønsåbningen gradvis hæver op, og tæven begynder at bløde. Det vil være klogt at skrive op hvornår hun begynder og hvornår hun slutter, således ved man hvornår hun kommer i løbetid igen.

I de første dage kommer der kun lidt blod, senere kommer det ved nogle tæver nogle kraftigere blødninger. Når tæven kommer i løbetid bør man ikke lukke hende ud alene men altid holde hende i snor. Egløsningen sker normalt godt en ugen inde i løbetiden.

PARRINGEN

En tæve kan normalt parres omkring 11- 14 dagen, nogle lidt før andre lidt senere. Det normale er omkring 13 dagen.

Når tæven er klar til parring bliver hendes ydre kønsdele stærkt hævede. Hvis man ønsker at ens tæve skal parres er det vigtigt at finde den rigtige dag. Man kan evt. hvis man har en hanhund i nærheden kan man her prøve tævens opførsel overfor denne.

En schæferhund bør ikke parres før hun er mindst 18 mdr. gammel, normalt er det omkring den 3. løbetid. Mange tæver er heller ikke udviklet for de er omkring 18-24 mdr. gamle.

Før man parrer sin tæve er der også nogle betingelser der skal være opfyldt før hun kan få stambogsført hvalpe. Disse betingelser kan man se på Dansk kennel Klubs hjemmeside.

AVLSTÆVEN

Før man kan gå i gang med at avle skal tæven godkendes til avl.

Disse godkendelser kan man også finde på DKK, hjemmeside.

Man bør være opmærksom på at tæven ikke er for stærk indavlet, man er med en sådan tæve bedre stillet når man skal ud at finde en avlspartner.

Frem for alt skal avlsdyr i vores brugshunderace være i orden, væsenmæssig set, have god arbejdsglæde og gode anlæg for mod, kampdrift og hårdhed.

Den der på længere sigt vil have sig en god avlstæve må se sig om efter en tæve fra en god moderlinie, en god moderlinie er mange gange bedre end en faderlinie. Det er sådan at ved en moderlinie kender opdrætteren sin tævelinie i flere generationer, hvilket er en stor hjælp i det fremadrettede avlsarbejde.

Vil man avle schæferhunde, må man allerede fra begyndelsen lægge hovedvægt på, at hanhunden for det meste kun skal bruges til at udligne eller befæste de ønskede fordele som er i moderlinien.

Man ser desværre tit at den høje udstillingspræmiering bliver prioriteret højere frem for de gode brugshundeanlæg.

Ofte hører man opdrættere såvel nye som gamle sige, at deres avlstæve giver dårlige kuld, samt at hvalpene dør.

Man bør aldrig avle videre på tæver som giver dårlige kuld, og hvor hvalpene dør. Man bør altid kun avle videre på afkom, der gennem generationer er faldet efter stærke og sunde kuld, og som både i bygning og karakter er i orden.

Det er derfor vigtig at stamlinien på mødrenes side er i orden.

Når der skal parres, skal man ikke bare se efter flotte udstillingsresultater.

Mange gange passer den ikke blodmæssigt til ens tæve.

Det er bedre og mere rigtigt at udvælge en partner, som passer i blodlinien, og som udjævner mangler, end det er at føre nye mangler ind.

Især bør man undgå de stærkt belastede hunde med stærkt belastede indavlsaner.

Enkelte tilfældighedspærler bør man undgå, da det ofte viser sig, at disse er uden nogen avlsværdi.

Lidt om avl

Har man fundet hannen, som ens tæve skal parres med, er det vigtigt at få den parret den rigtige dag.

Her er det vigtigt, at tæven er hævet således, at hannen kan parre hende uden problemer.

Alt for mange tæver er ikke hævet nok til en normal parring, hvilket kan skyldes en arvelig defekt. Sådanne tæver bør man ikke avle videre på, da dette vil give besvær hver gang, tæven skal parres.

I gode sunde stammer viser tæverne ikke denne mangel på at blive hævet, og alt går, som det skal, når løbetiden er normal.

Man hører ofte, når en tæve går tom, at det er hanhundens skyld, men ofte er det ikke den rigtige parringsdag, man har valgt, fordi man, trods den måske lange køretur til hanhunden, ikke først prøvede, om tæven var parringsmoden, og om hun ville lade sig parre.

Ofte melder spørgsmålet sig, om man skal parre en eller flere gange. Nogle sværger til det ene og andre lige så fanatisk til det andet. Har man mulighed for det, og er hanhunden lige i nærheden, og vil hanhunde ejeren lade den parre samme tæve flere gange med nogle dages mellemrum, ja så skal man blot gøre dette.

I almindelighed vil ejere af en meget anvendt avlshan ikke være med til at parre mere end 1 gang, og dette skulle jo også være nok, hvis det er den rigtige dag. Hvis man kan parre mere end 1 gang, er det bedst, hvis der går 1-2 dage imellem parringerne.

Man må selvfølgelig i dagene efter parringen passe på sin tæve, så der ikke sker nogen uheld.

Når parringen er gennemført, kan man straks begynde at behandle tæven, som om hun var drægtig. Hun bør selvfølgelig være i god kondition og ikke for fed, når hun skal have et kuld hvalpe.

Man skal ikke begynde at fede tæven, men blot ændre hendes kost således, at hun får flere procentdele proteiner (kød - fisk og æg)

Selvfulgelig skal hun også have extra kalk, da hun bruger meget kalk til at danne hvalpeknogler.

En god ide er, at give hende 2 måltider om dagen i stedet for et, dog må de to ikke være større end det ene som hun normalt har fået. Når hun er 5-6 uger henne, og hun begynder at blive bred over lænden, så kan man begynde at forøge portionerne i takt med hendes appetit. Man bør ikke give for store måltider, så hun bliver fed.

Tæven skal i de første 5-6 uger have normal motion. Man bør dog skåne hende de 2 sidste uger. Et forkert spring, der resulterer i et hårdt fald, kan slå en eller flere hvalpe ihjel. Nogle tæver begynder at bløde efter parringen, dette skal man ikke blive nervøs over, det kan være tegn på drægtighed.

Cirka en uge før fødslen synker livmoderen ned, og hundens flanker kommer til at se lidt indfaldne ud. Livmoderen og fostrene hviler nu tungt på selve bugvæggen og fylder hele rummet ud, så huden ligger stram og spændt over bugen.

Mælkekirtlerne er nu vokset, og der kan klemmes mælk ud af dem. Hvis tæven ser ud som beskrevet, vil man ikke være i tvivl om, at hun er drægtig.

Det sker af og til, at der ikke kommer nogle hvalpe, men at tæven er det, man kalder "falsk" drægtig.

Den falske drægtighed kan forekomme både, når tæven har været parret, og når hun ikke har været parret.

FØDSLEN

Et par dage før fødslen vil det være fornuftigt at kontakte sin dyrlæge for at fortælle ham, at ens tæven skal føde en af de nærmeste dage således, at han er vidende om dette, hvis man skulle få brug for ham.

Man bør indrette en god fødekasse til sin tæve, helst et sted hun er fortrolig med. Kassen bør ikke være for stor, men størrelse på ca. 90-90 cm er passende til en schæfertæve.

Efter 9 uger - 63 dage - efter parringen kan hvalpene normalt ventes.

Der kan dog være et udsving på et par dage til begge sider. Unge tæver er tilbøjelige til at komme lidt for tidligt, medens ældre hunde, der har født før, kan trække fødslen ud et par dage.

Normaltemperaturen er 38,5, men allerede nogle dage før fødslen kan den falde noget og svinge omkring 37,8-38,0 i et par dage.

Når den kommer helt ned på 37,0 eller derunder, kan fødslen ventes inden for et døgn.

Et andet tegn på, at fødslen er forestående, er at tæven "går fra foderet". Det sker gerne et lille døgn, før hun skal føde. Man bør ikke prøve at tvinge maden i hende, hun har bedst af, at hendes mave ikke er så fyldt, mens hun føder.

Tæven kan godt gå et dage over den dag, man har beregnet, hvor hun skal føde, det er der ikke noget unormalt ved. Har man svært ved at få fødslen i gang, kan man prøve at gå en lille tur med hende, det sætter ofte lidt gang i fødslen.

Skulle det vise at sig at fødslen ikke går i gang, bør man kontakte sin dyrlæge.

Dyrlægen kan så se, hvad det evt. er i vejen.

Hvis hvalpene ligger fint og normalt, vil han sikkert vælge at se tiden an endnu et døgn tid. Men kan han mærke, at en eller flere hvalpe er døde, kan der muligvis blive tale om kejsersnit for at redde tæven og de øvrige hvalpe.

En normal fødsel foregår i to "omgange" først blokkes fødselsvejen op, og derefter presses hvalpene ud.

Hvalpene ligger i livmoderen godt beskyttet i hver sin lille væskefyldte blære.

De fødes normalt i denne såkaldte hindeblære, hvorefter tæven straks bider hul på den, spiser den og det meste af dens indhold, slikker hvalpen ren og bider navlesnoeren over.

Hvis hvalpen er sund og i orden, vil den hurtigt begynde at kravle hen til en af moderens mælkekirtler, hvor den dier, indtil næste hvalp er på vej.

Under opblokningen trækker hun vejret "i stød" og ofte voldsomt, og man kan og bør forsøge at byde hende lidt vand, men ofte vil hun slet ikke have noget.

Er det en førstegangsfødende tæve kan det være anstrengende og smertefuld for tæven. Hun bliver rastløs, går søgende omkring, skraber på gulvet i den dertil indrettede kasse, og bider måske i den, hun reder seng.

Når hun har født et par hvalpe, vil det være en god ide at lufte hende i snor. Luk hende ikke ud på egen hånd.

Under fødslen bør hun have ro, det er bedst, hvis kun ejeren tager sig af hende. Man bør ikke ynke hende under fødslen, men snakke beroligende til hende.

Når der en hvalp på vej, bliver veerne kraftigere og hyppigere.

Bugmusklerne trækker sig voldsomt sammen og slappes igen. Hunden får "ture". Hun ligger som regel på siden og afventer roligt hvalpens fødsel.

Hvalpen forlader livmoderen og skubbes under veerne ud mod skedeåbningen. Lige før hvalpen fødes, vil tæven ofte rejse sig op i halvt siddende stilling og presse voldsomt gerne med et støn af anstrengelse, hver gang hun presser. Mellem hver presseve vender hun sig rundt for at se, om hvalpen skulle være der.

Undertiden vil man kunne iagttage en grøn blære, der kommer og forsvinder igen. Det man kan se, er en del af den hindeblære, som hvalpen fødes i, og idet den presses ud af skedeåbningen og glider ind igen, medvirker den til en sidste udvidelse af denne.

Kort tid efter, at hindeblæren har vist sig, skulle hvalpen gerne komme til syne. Når hvalpen er kommet ud, vil tæven få travlt med at bide hul på hindeblæren, så den grønne væske kan komme ud, æde blæren, slikke hvalpen ren, bide navlesnor over, og normalt vil hun slikke alle rester op. Når efterbyrden kommer ud vil hun også æde den, hvilket hun skal have lov til, da den indeholder stoffer af værdi for mælkeproduktionen.

Når hvalpen er kommet ud vil det være fornuftigt at tørre den med et frottehåndklæde og derefter lægge den ned til moderen igen. Den næste hvalp kommer som regel inden for en time eller to.

Der kan dog også gå længere tid. Kan man mærke på tæven, at hun har flere hvalpe i sig, og der går 3 timer eller mere, vil det være klogt at kontakte sin dyrlæge, som evt. kan give hende en sprøjte således, at den eller de sidste hvalpe kommer ud.

Hvor mange hvalpe skal tæven beholde? Det vil dog være klogt ikke at beholde mere end 6-8 hvalpe, da det er svært nok for en tæve.

Skulle tæven ikke kunne føde sine hvalpe normalt eller opstår der problemer ved fødslen, er den sidste udvej kejsersnit, men heldigvis kommer det sjældent så vidt.

Ved kejsersnit laver dyrlægen et snit på langs i bugvæggen, åbner livmoderen, tager hvalpe og efterbyrder ud, syer livmoderen og derefter bugvæggen sammen igen.

Normalt får man tæven og hvalpene med hjem igen. Det er forbavsende, så hurtigt hun går i gang med at passe sine hvalpe.

Selve operationssåret synes ikke at genere tæven nævneværdigt.

Når tæven har født alle sine hvalpe, skal hun have fred.

Man skal ikke begynde at give hende mad. Da hun har spist efterbyrden, er hun sjældent sulten lige efter fødslen.

Når der er gået otte til ti timer efter fødslen, er det tiden at byde hende lidt tynd havresuppe, normalt vil hun gerne have dette. Når der er gået 1-2 dage kan man begynde at give hende lidt diætmad f.eks. lidt kogt torsk eller lidt fiskeboller. Efter nogle dage kan man gå over til fuldkost gerne hvalpefoder den første uge.

Lidt om avl

De to første døgn er de mest kritiske i hvalpenes liv. I løbet af dem viser det sig som regel, om de er levedygtige. Hvis en hvalp er født med en eller anden defekt, må man lade den aflive hurtigst muligt. Det bør gøres af dyrlægen. Har tæven ikke mælk nok, bør man finde en amme til hvalpene.

Nogle tæver kan få fødekrampe (eklampsi, "kalkchok"). Fødekramper en akut kalkmangel i tævens blod. Den kan skyldes, at hun ikke har fået tilstrækkelig kalk i foderet under drægtigheden.

Fødekrampe ytrer sig ved, at tæven bliver urolig og gisper, hun går usikkert på bagbenene, vakler, lægger sig på siden, ryster over hele kroppen, mens hun foretager krampagtige bevægelser. I disse tilfælde bør man omgående kontakte sin dyrlæge, der vil give hende en sprøjte med en dosis kalk direkte ind i en åre.

Denne behandling vil hjælpe i løbet af kort tid.

Det er naturligt, at tæven bløder de første dage efter fødslen. Men kommer der blod i en uge, bør man gå til sin dyrlæge og lade ham eller hende se på dette.

Friis / maj 2011